

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Isaaci Peyrerii Epistola Ad Philotimum

La Peyrère, Isaac de

Romae, 1657

Deprecatio Isaaci Peyrerii, Ad Sanctissimum Patrem Nostrum, Pontificem
Optimum Maximum, Papam Alexandrum Septimum, ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-11020

1

DEPRECATIO
ISAACI PEYRERII.

AD
SANCTISSIMUM PATREM

Nostrum, Pontificem Optimum

Maximum,

PAPAM
ALEXANDRUM
SEPTIMUM,

Super Libro edito, cui titulus est,

Præ-Adamitæ, &c.

PATER SANCTISSIME.

ATIONEM redditurus de Libro
edito, cui titulus est, *Præ-Adamitæ*,
propter quem compellor ante pedes
SANCTITATIS TVÆ. Primum
hoc fateor. Me huius Libri Aucto-

A

rem

rem esse. Quod non dico arroganter: sed gloriam daturus DEO, qui DEVS veritatis est. Et debita cum submissione, debita utique cum reuerentia, totum me subijciens iudicio & decreto SANCTITATIS TVÆ; qualecunque de me, & de Libro meo futurum erit.

Confidentiam certè meam, PATER SANCTISSIME, non facit tenuitas mea. Sed totam mihi præstat benignitas TVA; quæ benignitatem DEI imitatur. Cuius scilicet Iustitia adeò misericors & benigna est; ut pœnam etiam infligendo, pœna iuuet, recreetque peccatorem. TVA igitur benignitate fretus, PATER SANCTISSIME; oro TE suppliciter hanc veniam: ut quæ dicam de Libro illo de quo agitur, & de proposito quod habui in illo scribendo; tam candidè ad aures SANCTITATIS TVÆ perueniant, quàm simpliciter, & quàm bono (saltem vt putabam) fine, à me cogitata, & scriptis mandata fuisse, ingenuè & sine fuce, dehinc aperiam.

Duo dicam de Libro edito. Quæ me causæ ad illum scribendum impulerint. Tum, quæ me ratio ad illum edendum mouerint.

Ad primum: quod est de causis, quæ me ad scribendum impulerunt. Illas ego, PATER SANCTISSIME, ita tractabo, vt non stabilire videar, quod absit; sed ostendere, quæ illarum

fa-

facies mihi apparuerint; mihi que illuserint.

Fateor itaque, PATER SANCTISSIME, coram SANCTITATE TVA, tanquam coram DEO, cuius imaginem SANCTITAS TVA gerit in Ecclesia DEI: me non latuisse hypothesim quæ mihi venit in mentem, de primis hominibus ante Adamum conditis; diuersam penitus abesse ab opinione SS. Patrum, nec non aberrauisse toto orthodoxorum Conciliorum canone: totamque doctrinæ Christianæ fabricam de homine lapso, & redempto; fundatam fuisse à Patribus, & Concilijs, super hypothesi de Adamo primo omnium hominum formato; à quo deinceps totum humanum genus per vniuersas terrarum plagas effusum & propagatum esset.

Sed reputet SANCTITAS TVA, pro sua mansuetudine & æquitate: me tempore in illo quo talem hypothesim cogitavi & concinnaui, de grege Caluini sectatorum fuisse: Sectamque Caluini solam, causam præbuisse tali errori meo. Quamuis enim Secta illa talem errorem apertè non profiteatur: Illud tamen, PATER SANCTISSIME, palmarium est apud omnes Caluini sectatores, paruipendere auctoritatem SS. Patrum, & Sacrosanctorum Conciliorum: si quid illis videatur apud Patres & Concilia, non conuenire cum sua vel ratione, vel

4
interiori spiritus sui emotione; vel non congruere
cum illo vero, quem sibi fingunt, sacrarum literarum
intellectu.

At, qua ratione Calvinus detrectauerat aucto-
ritatem Patrum & Conciliorum: Idem mihi licere
de Caluino putabam, quod illum de Patribus &
Concilijs sibi arrogauisse noueram. Neque hæren-
dum Caluino ipsi existimabam, qua parte hæserat
Patribus & Concilijs in vulgata hypothefi, de Ada-
mo primo omnium hominum formato: si hypo-
thesi de primis hominibus ante Adamum creatis,
mihi videretur conueniens magis, & rectæ rationi, &
genuino totius Scripturæ sacræ intellectui. Quidni
enim, secundum regulam iuris æquissimam & vul-
gatissimam, eodem iure in Caluinum ipsum vterer,
quod & ipse in Patres & Concilia statuisset?

Atqui hypothefis de primis hominibus ante
Adamum conditis, mihi videbatur conueniens ma-
gis, & rectæ rationi, & genuino totius Scripturæ sa-
cræ intellectui. Quod pluribus, PATER SAN-
CTISSIME, toto meo Opere ostendere conatus
sum: neque eadem refricare hoc loco refert. Ergo,
qua ratione Calvinus Patres & Concilia neglexerat,
in stabilienda secta sua: ita & negligendum Cal-
uinum duxeram, in stabilienda mea hypothefi. Ex
recta scilicet ratione, & genuino (qualis mihi tunc

ap-

5
apparebat, incautè sanè erranti) sacrarum literarum intellectu.

Verum enimvero: quanquam mihi ipsi falsò persuaderem, hypothese[m] traditam à Patribus & Concilijs, de Adamo primo omnium hominum creato; vulgato magis consensu, quàm exquisita rei ipsius veritate fuisse creditam. Non tamen interea dubitavi vnquam, PATER SANCTISSIME, quin verissimè & sanctissimè scripta & decreta fuissent, quæcunque super hypothesi illa, Patres Sanctissimi, & Sacrosancti Conciliorum canones scripsissent & decreuissent; de Fidei capitibus, & de mysterijs Christianis omnibus ad salutem nostram spectantibus.

Non dubitandum siquidem existimaueram, PATER SANCTISSIME, quin verissima & sanctissima doceri & decerni potuissent, super hypothesi falsa. Quod pateret exemplo in Astronomicis comprobatissimo, duarum hypotheseon, de motu cœli, & de motu terræ: quarum altera certissimè falsa esset. Ad vtramque tamen verissimè accommodaretur totus cœlorum ordo, & quæcunque de illo ordine demonstrarentur. Imò nihil apertius & vulgatius occurrebat in disciplinis omnibus demonstrabilibus, demonstrationum omnium verissimas & certissimas, fundatas esse super hypothesibus falsis. Quin & falsis positis & creditis. Ni-

6
Nihil ergo prohibebat (vt mihi videbatur) cre-
didisse, capita fidei Christianæ omnia quæ ad salu-
tem nostram spectarent; potuisse accommodari ad
hypothesim, quam mihi persuadebam parum per-
spectam, de Adamo primo omnium hominum
formato. Ex tradita, vt mihi verisimile tunc erat,
Iudæorum illorum opinione: qui sibi ipsis, & pri-
mis Patribus nostris Christianis persuasissent; mo-
re, aut potius vitio illo humano, quo se gentes om-
nes gentium aliarum omnium primas & antiquissi-
mas semper professi sunt; gentem suam Iudaicam
gentium omnium fuisse vaginam. Atque adeo pa-
trem suum Adamum (de quo certissimè constaret
auctorem & patrem suum fuisse) fuisse itidem au-
ctorem & patrem omnium hominum.

Non illud certè Copernicus sibi proposuerat,
PATER SANCTISSIME, cum celebre suum Sy-
stema Astronomicum super hypothesi de motu ter-
ræ institueret: euertere diuina inuenta & observa-
ta omnium retro Astronomorum, quæque super illis
excellenter in modum demonstraerant Ptolemeus.
Noluerat, inquam, ille inuere per suam hypothe-
sim, mirabilem illum qui apparebat rerum omnium
cælestium ordinem: confundere ortus & occasus
syderum: interturbare cursus & recursus, phases,
theorias, aspectus, & configurationes; tum quas
pla-

planetæ ipsi inter se componunt, tum quas illi cum
 Stellis fixis occurribus suis repræsentant. Imò illa
 mens fuerat speculatissimo Astronomo, tenorem
 eundem rerum omnium cœlestium retinere: & quas
 de illis Ptolemeus demonstrationes, secundum ve-
 terem hypothesim de motu cœlesti, edisset; com-
 modiores tantum, breuiores & clariores, secundum
 nouam suam de motu terræ positionem, falsam li-
 cet, animis & sensibus Astronomorum omnium
 exhibere.

Neque illa mens mihi fuit vnquam, PATER
 SANCTISSIME, (absit enim vt talem vnquam,
 & nefandam aded concipiam) abnegare Scripturas
 facras, neque illarum sensum contorquere, neque
 fidei Christianæ capita vlla quæ ex Scripturis facris
 eliciuntur, conuellere; nec quæ de illis ad salutem
 nostram pertinentibus, sanctissimè scripserunt
 SS. Patres, & orthodoxi Conciliorum canones de-
 creuerunt, vel in minimis concutere. Quin è con-
 tra, illa eadem solidiùs multò & firmiùs, vt clariùs
 & expeditiùs, demonstrari posse malè putau-
 ram, ex noua hypothesi de hominibus ante Ada-
 mum conditis; quàm explicata fuissent de Adamo
 primo omnium hominum formato.

Hoc igitur per inconsultum errorem apud
 me reputabam, PATER SANCTISSIME, hypo-
 the-

thesim hanc nihil omninò officere potuisse Religio-
ni Christianæ . Imò ex aduerso multum conducere
ad elucidationem Scripturæ sacræ, & mysteriorum
fidei Euangelicæ . Concordare etiam miris modis
cum historijs omnibus Gentium retroantiquissima-
rum . Tùm verò cum opinione illa, quam tamen
falsam reputo, de æternitate mundi; si non absolu-
ta, saltem de indeterminato principio, quo Philoso-
phi antiqui asseuerabant mundum fuisse conditum.
Et, quòd non parui momenti mihi videbatur; tolli
apparebat ex hac eadem hypothesi, controuersiam
omnem de origine gentium illarum; quas vel pa-
tres nostri superioribus paulò seculis penetrauerunt;
vel quas detectas tantùm & delibatas, neque dum
etiam penetrauimus, neque adeò nouimus, quales,
& quantæ sint, & à quibus oriundæ .

Quia verò talia quamplurima animo meo diù
obuersata, aliquam veritatis speciem præse ferebant.
Fateor, PATER SANCTISSIME, me illis omni-
bus fuisse adductum; vt quas de noua hac hypo-
thesi, varias, multiformes, & confusas imagines
conceperam, scriptis mandarem, tentaremque re-
digere illas ad formam congrui & dilucidi Syllama-
tis. Qualis, PATER SANCTISSIME, hæc est
prima pars de qua agitur, typis exarata, & in lucem
edita, Cuius scilicet editionis causa iam mihi red-
den-

09
denda est. Et explananda ratio, quæ me ad euul-
gandam partem imperfecti Operis impulerit.

Ac primùm, PATER SANCTISSIME, me
non spontè, sed quodammodò inuitum, Partem il-
lam primam publici juris fecisse; illud ipsum indi-
cio maximo poterit esse, quod Opus imperfectum
erat. Atque vt rem, qualis est, apertius dicam.
Absolueram Partem illam primam, quo tempore
Serenissimus Princeps CONDÆVS, Dominus
meus, discessit è Gallijs, & in Belgium cum exercitu
suo mouit. Officij & obsequij mei erat, sequi tan-
tum Principem Dominum meum. Omni igitur
deposita Operis mei cogitatione & cura, discedens
eodem tempore Lutetia, commendaueram amico
meo compactum de hac noua hypothesi codicem
manu mea scriptum. Obtestatusque eram illius fi-
dem, nemini copiam faceret scripti mei: redderet-
que, si quando in Galliam rediens, vltimam toti
Operi manum imponere liceret.

Excesserant ferè animo & memoria mea, quæ-
cunque olim scripseram de illa hypothesi, & quæ-
cunque de ipso etiam totius Operis proposito scri-
benda institueram. Cùm ecce, nescio quo fato; me
verò, imperij lege, coacto magis, quàm obsequen-
te; codex meus Lutetia Bruxellas ad me delatus
est.

Vocabar tunc temporis in Hollandiam, propter res meas priuatas. Et impetrata venia à Serenissimo Principe Domino meo, Amstelodamum veneram. Incideramque in turbam Typographorum, qui plurimi sunt in illa vrbe: quique me certatim omnes sollicitabant darem illis codicem *Præ-Adamitarum* meorum: quia nouerant me illum attulisse. Nusquam enim, ex quo illum acceperam, mittebam.

Quid facerem? Cauendum mihi videbatur diligenter vnico illi, quod mihi erat, exemplari. Quodque (vt ingenuè fatear PATER SANCTISSIME, quæq; mea cæcitas fuit) vnice diligebam; tum propter nouitatem cogitati, tum quia cogitatum meum erat: atque vt ait ille, *quia nauos nostros & cicatrices amamus*. At neque semper & vbique portare poteram codicem illum meum: quo me præcipuè iussa Serenissimi Principis Domini mei trahebant, & retrahebant. Timebam scilicet oneri meo: neminemque habebam, vel in Belgio, vel in Hollandia, cui pignus hoc confidenter crederem. Utendum ergo mihi erat commoditate Typographorum Amstelodamensium: nec non libertate imprimendi, quæ mihi tum Calvinistæ laxior erat, quam licuisset Catholico. Consultumque hac ratione putabam timori meo, & securitati fœtus mei; si quod

unicum illius habebam exemplar, Typographo darem; qui pro vno centum redderet, & quamplurima alia exempla propagaret.

Hoc verò confidentiùs præstiturum me posse existimabam, PATER SANCTISSIME, quod toto Opere meo obtestabar, me nihil asseuerantè statuere de hypothefi mea: Sed eam exercitationis gratia exhibere, omnibus impugnandam, & censuræ Ecclesiasticæ subijciendam: cuius auctoritati, me, meaque omnia, obsequenti & cœca religionē deuouebam. Librum quinetiam illum meum nomine meo non inscribebam; latiturus post tabulam, & excepturus quale foret de illa omnium iudicium. Non enim dubitabam, quamplurimos in talem hypothefim acritè infurrecturos. Sed non mihi venerat in mentem, PATER SANCTISSIME, gentem vllam, reperi vſquam posse, quæ in caput meum propter librum illum coniuraret. Vel enim, aiebam, ignotus ero quia nomen meum tacui. Vel si notus ero, & nouitas propositi mei Christianum quemquam offenderit; admonebit me Christianus frater meus, more humano, & Christiano. Præsertim certè nihil asseuerantem, exercitationis causa scribentem, auctoritati Ecclesiæ me subijcientem, & doceri velle clara & aperta voce profitentem. Hoc etiam in primis caueram, PATER SAN-

CTISSIME, vt Typographus meus se mihi fide
religiosissima obstringeret, nullum exemplum li-
bri illius missurum in Belgium. Ne scilicet Princeps
Dominus meus, in cuius fide eram apud Belgas,
conquerentem Belgam audire posset, vel de religio-
ne quam profitebar, vel de opinione noua, quam
in Belgium disseminare voluissem.

Redieram ex Hollandia in Belgium ad Serenif-
simum Principem Dominum meum, qui me Na-
murcum remisit. Vbi per sex menses continuos se-
cesseram; cum mihi nihil tale cogitanti relatum est,
emanasse à Domino Episcopo Namurcensi, censu-
ram in librum meum; per totas ciuitatis Ecelesias
vibratam; festo celeberrimo, Natalium Domini,
anni 1655. & frequentissimo totius populi concur-
su. Non indicato publicè nomine meo, quia liber
erat anonymus: sed emissis, qui me nominarent,
infamarentque censura illa Caluinistam & Iudæum
notari.

Inuocaui illicò Serenissimi Principis Domini
mei fidem in qua eram, & sine qua non venissem
in Belgium. Contestatusque sum Serenitatem
suam, ne vim mihi inferri pateretur. Scandalum
siquidem ex hoc libro ortum non ex me emanauit
se. Quippè quia nemini librum illum dederam in
toto Belgio, & nemini vtiquè apud Belgas de illo
mentionem feceram.

Mit-

Mittere me decreuerat Serenissimus Princeps Dominus meus, ad praesidium quod habet, nomine Linchamp, Eburonibus & Treueris conterminum. Bruxellasque veneram, ut mandata Serenitatis suae exciperem. Expectabamque literas ad Praefectum praesidio, quò iturus eram, quae mihi de die in diem procrastinabantur. Cum ecce, inauspicata die mensis Februarij, anni 1656. irrumpunt in cubiculum meum, agmine, & impetu facto, triginta homines armati: & extractum cubiculo, & domo, rapiunt per plateas: & per longos ciuitatis anfractus, sublimem raptum intrudunt in carcerem.

Ubi primum à tam imprauiuso ausu, lux redita menti est, & hiscere mihi licuit: petij cuius decreto raptus fuisset in carcerem. Respondit mihi administratorum dux, decreto D. Vicarij generalis Archiepiscopi Mechliniensis. Neque multo post tempore intrauit in carcerem D. ipse Vicarius, duobus alijs, & Scriba suo comitatus. Meque interrogare coepit, quis, & qualis, & cuius essem. Ego verò illata & recenti, illaque acerba (ut tunc accipiebam) iniuria, violentè percussus: inuerso Iudiciorum ordine, in Iudicem quem tempore in illo non agnoscebam meum, inuectus sum. Illumque contra incusare coepi, quod oblitus iuris omnis Christiani, & humani, tam inclementè in me sauiisset:

con-

contra fidem in qua eram tanti Principis Domini mei; contra fidem publicam foederis, quod Serenissimus Princeps Dominus meus inierat cum Rege Catholico: & contra fides omne gentium. Quod scilicet ^{ita} vehementer cum illo expostulaui; & quo solent exulceratae mentes verborum effluuio dolores suos exonerare; vt D. Vicarius, amoueri me inde iusserit. Vixque discesseram, è conspectu eius, cum & ipse cum suis è carcere excessit: Iudicium suum, deserens, & indicta causa quare me in carcerem mitti decreuisset.

Neq; illum, PATER SANCTISSIME, post illa vidi. Nam cum me Serenissimus Princeps Dominus meus, repeteret tanquam suum, & in cuius fide, & iurisdictione essem: fatebatur iustum illud esse Serenissimus Princeps Archidux Leopoldus, qui tum praerat Belgio. Sed carceris mei conscius, negabat me liberare posse non consentiente Iudice Ecclesiastico: In quem nulla illi esset potestas in Belgio, nisi precaria; neque adeo Regi ipsi Catholico.

Quia verò non tam facile erat D. Vicario expedire se à flagitatione, qua me Serenissimus Princeps Dominus meus repetebat: nescio quo casu accidit, vt ipse morbo correptus fuerit, quo deinde ingrauescente, intra paucos dies mortuus est.

Vene-

Venerunt post mortem D. Vicarij, literæ à
 SANCTITATE TVA, quibus significabat se
 valdè commoueri in ijs quæ de me, tanquàm nefan-
 do hæretico, scripta fuissent. Hoc verò malè ha-
 bebat Serenissimum Principem Dominum meum,
 in cuius manum victoria & fide præstantem me
 tradideram. Sed qui parte alia, quæ tanta est tan-
 to Principi erga Sedem Apostolicam veneratio
 & erga SANCTITATEM TVAM religio; nihil
 committere volebat, quod SANCTITATEM
 TVAM offenderet. Atque vt leuarem animum
 eius anxium omni de me sollicitudine, ac diuinæ
 gratiæ radio mihi affulgente, salutem meam consularem.
 Oraui suppliciter, & enixè, Serenissimum Domi-
 num meum, vt veniam impetraret à SANCTI-
 TATE TVA, qua mihi liceret aduolui ad pedes
 eius. Meque, & librum meum, ac omnia mea,
 eidem subijcere.

Habeo gratiam, illamque maximam, Maxi-
 mo Principi, & Domino meo optimo, qui talem
 pro me veniam à SANCTITATE TVA impetra-
 uit: tum pro natiua illa, quæ TIBI inest, PATER
 SANCTISSIME, humanitate ingenij: tum verò
 maximè, pro Christiana illa qua incenderis erga
 omnes animi charitate. Adsum ergo, PATER
 SANCTISSIME, & aduoluo ad pedes SAN-
 CTI-

CTITATIS TVÆ. Et quod bonorum omnium summum mihi est: DEVM in TE PATER SANCTISSIME, videre mihi videor.

Atque vt intelligat SANCTITAS TVA, quàm longè absim ab illa mente qua me fuisse nonnulli fortè putauerunt; Sectam nouam introducendi. En ego ipse, PATER SANCTISSIME, qui cum primo lacte Sectam Caluini fuxeram, quam Galli Reformatam vocant; eiuravi protinùs illam ipsam ad pedes SANCTITATIS TVÆ, & me addixi Ecclesiæ Catholicæ, cuius TV PATER SANCTISSIME, Caput es. Nimirum, vt Te summum Pontificem agnoscerem; & Te Iudicem summum mihi ipsi statuerem. Cui scilicet per me ipsum de me liceret, quicquid de me decernere SANCTITATI TVÆ libitum esset.

Toto cœlo distat, PATER SANCTISSIME, opinione sua nouam Sectam introducere velle; Et opinionem suam auctoritati Ecclesiæ submittere. Illud, nouatoris hæretici est: Hoc, Christiani obsequio Fidei hærentis, & affixi. Si quid autem excusationis error meus habere posset, illud fortè accerferem ab ijs verbis, quæ in proœmio mei Systematis scripsi, quæ sunt huiusmodi.

*Si quis causa cognita me errare demonstrauerit.
Hoc est: me in aliquo vel minimo aduersari historia*

Gene.

Geneseos, Vel quibuslibet locis alijs Scriptura sacra,
 & orthodoxa: Vel diversum abire quantum latus Un-
 guis est, à quolibet capite fidei Christiana. Primum
 habeo illi gratiam maximam quod me docuerit. De-
 inde Verò, nomen meum non pudebit apponere: Imò
 gloriosissime mihi Versurum putabo, si illud totum &
 quadratis literis implevero, in evirando tali errore meo.
 Quem abominor, si quis talis meus est. Quamvis enim
 mihi ipsi sim amicissimus, magis tamen mihi est amica
 Veritas. Quod Unice profiteor.

Neue dicar per hæc verba effugium mihi pa-
 ruisse, quale dicuntur sibi quærere Hæretici omnes,
 quibus solenne est eadem protestari; se retractatu-
 ros hæreses suas, si illis demonstrantur hæreses esse.
 Quia nempe conuinci obstinatè nolunt. Hæc etiam
 scripsi capite 8. Exercitationis meæ.

Si licet per dominos, & magistros meos Docto-
 res orthodoxos, penes quos ius est summum inqui-
 rendi, & statuendi de Theologicis. Et quorum Iudi-
 cio, me, meaque omnia, obsequenti, & cæca religione,
 deuoneo. Experiar, nùm facilius accommodetur his
 Versibus explicatio, si dicimus. &c.

In quibus, PATER SANCTISSIME, omne
 mihi præclusi effugium. Cedere enim paratus sum,
 vel demonstrationi, vel auctoritati. Et si demon-
 stratio parum firma mihi videbitur, auctoritas sola

Ecclesiæ efficiet totum meum obsequium, illudque cœcum, in illis omnibus quæ Iudices summi ad hoc delegati, statuent, & decernent de meis opinionibus, aut erroribus. Iudices autem summos illos intelligo, PATER SANCTISSIME, quos Summus, & Romanus Pontifex delegaret; penes quem solum potestatem fuisse tales delegandi ex animo credo. Quis enim alius ex omnibus Sectis Christianis, præter Romanum Pontificem, tale quid sibi arrogare præsumperit? Patiatur vltimò SANCTITAS TVA, PATER SANCTISSIME, vt hic etiam addam, & apponam, quæ scripsi in fine capituli vltimi Exercitationis. Talia sunt:

Lectorem meum beneuolum oratum volo, vt quæcumque scripsi, scripta putet exercitationis causa, & gratia. Nihil enim ausim asserere de his, quæ parum conuenire videntur cum recepta opinione totius Ecclesiæ. Cuius præceptis totum me sine fraude, & deuotissimè addico.

En ego, PATER SANCTISSIME, ille ipse, qui me totum sine fraude, & deuotissimè addico Ecclesiæ Catholicæ, & SANCTITATI TVÆ. Statuat quicquid voluerit de me, & de meo libro SANCTITAS TVA. Voluntas eius pro ratione, & pro lege mihi erit. Vnum hoc SANCTITATEM TVAM oro, PATER SANCTISSIME,

vt talem de me opinionem pro charitate sua concipiat, me scripsisse simpliciter & sine bono (vt mihi tunc visum est) quæcunque de tali hypothese scripsi. Et præter expectationem meam euenisse, quodcumque de scripto meo scandalum natum est. Posui quæstionem illam problematicam; quæque in vtramque partem posset disputari. Ac proinde quæ de illa scripsi; exercitationis tantum causa scripsisse toto meo Opere protestatus sum. Non ergo tanti illam feci, quin pluris faciam scandalum quod ex illa ortum est.

Atque vt manifestè appareat SANCTITATI TVÆ, me ex animo, & toto pectore dicere quæ loquor. Fateor ingenuè, PATER SANCTISSIME, me in illa hypothese exponenda, delusum fuisse imagine ipsa veritatis, qua alliciebar; & qua alios allici posse existimaueram, quia innocentem putaueram: Sed à qua deinceps abstinendum omninò esse, mihi ipse auctor sum: quia omninò contrariam experior proposito ipsò meo. Non enim constitueram propositum meum propter illam hypothese; sed viceuersa, hypothese induxeram propter propositum meum, & tanquam proposito meo conducibilem. Quod vt clariùs intelligat SANCTITAS TVA, absolvam quod superest deprecationis huius meæ: & aperiam deinceps,

C a

qua-

quale fuerit Propositum principale totius mei Operis.

NIHIL certiùs est, PATER SANCTISSIME, Christianos omnes Gentiles Salutem suam debere Iudæis, Christo scilicet ex Iudæis orto. Quod docemur ore ipso Domini dicentis Samaritanæ: *A Iudæis Salus est*. Quin & illud ipsum, quod dicebat DEVS FILIVS mulieri gentili; DEVS PATER edixerat longè antea Patribus Iudæorū. *Benedicēdas in semine eorū, omnes gentes, omnes tribus, omnes nationes, & omnes terrarum omnium familias*. Imò illam fuisse Iudæorū prærogatiuā dixit Apost. ep. ad Rom. c. 2. & 9. *Quòd illis credita essent DEI eloquia; Quorum esset adoptio, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa. Quorum Patres. Et ex quibus Christus esset secundum carnem, qui est super omnia DEVS benedictus in secula. Amen.* Undè appareret Gentiles omnes qui sunt natura alieni à gente, à tribu, à natione, & à familia Iudæorum: vel benedictos, vel benedicendos esse; in semine Iudæorum, qui Christus est; Dominus, omnium, Iudæorum & Gentilium. Per quē scilicet Gentiles adoptati sunt in populū DEI, & per quē insiti sunt in Iudæorū stipite: vt fiant participes benedictionis, & salutis, quæ in familia & stipite Iudæorum fuit.

Abdicatos sed enim fuisse Iudæos sua familia,

-sup

ncc

nec non defractus sua arbore, tum propter peccata sua, tum propter peccata patrum suorum; testes sunt vtriusque foederis Sacrae Paginae: & res ipsa à morte Christi (summo illorum flagitio) comprobavit. Illud autem mysterio factum fuisse nos docuit Apostolus capite 11. ad Romanos. *Vt per Iudaeorum delictum, & perditionem, Salus esset Gentibus. Et caecitatem obuenisse ex parte Iudaeis, donec plenitudo Gentium intraret. Quibus significaretur, Iudaeos reiectos fuisse, vt Genriles in eorum locum sufficerentur. Atque olim restituendos sub finem saeculi, cum plenitudo Gentium intrauerit. Ad tempus igitur derelictos fuisse Iudaeos, neque propterea omnino repulsos.*

Restauracionem vero Iudaeorum futuram expressit S. Paulus verbis conceptissimis, vbi ait cap. eod. 11. *Et sic totus Israel saluabitur, sicut scriptum est. Veniet Redemptor ex Sion, qui eripiat, & auertat iniquitatē à Iacob. Et hoc illis à me testamentum: cum abstulero peccata eorum. Deus ergo auferet peccata Iudaeorum. Atque in primis auferet incredulitatem eorum. Cor illis lapideum carneo mutabit. Aperietque oculos, vt videant, & credant in eum quem transfixerunt.*

Quod vt faciant Iudaei, idest, vt credant in eum quem transfixerunt; ex officio Christianorum esse

esse Iudæos adhortari, nemo est qui inficias ierit. Quin & ministerio Christianorum confieri debere illud, nos docuit Apostolus loco eodē. *Non enim, inquit, sic offenderunt Iudæi ut caderent. Sed illorum delicto Salus est Gētibus, ut Gentes Iudæos æmulentur.* Ad æmulationem verò prouocandos Iudæos prædixerat DEVS olim Deuter. 32. his verbis: *Ad æmulationem prouocabo vos per Gentiē, quæ non est Gens; id est per Christianos Gētiles, qui non reputantur in Gente DEI, antequam fierent Christiani.* dicitur. *Æmulationem rursus illam habere Iudæos, Sed non secundum scientiam, testatur Apostolus cap. 10. ad Romanos. Idem capite sequenti, ad illam scientiæ æmulationem prouocare Iudæos nititur vbi ait. Si quomodò ad æmulationem prouocem carnem meam, & saluos faciam aliquos ex illis.* Christianorum ergo maximè interesse quis dubitauerit, prouocare Iudæos ad æmulationem scientiæ Christianæ? tum ex mandato DEI: tum ex Apostoli præcepto, & exemplo: tum & ne sibi inuidiam, comparent ingratitudinis; si æmulationem salutis suæ denegent Iudæis, quibus & ipsi salutis suæ auctorem debeant; quique pro illis, vt loquitur Apostolus, ex parte perierunt.

Ad hoc verò Christianos inuitat Apostolus idem, cap. 11. ad Romanos, argumento potentissimo

fimo, & petito ab vtilitate Christianorum ipsorum, vberissima. *Nam si, inquit, delictum Iudæorum diuitiæ sunt Mundi: & diminutio eorum, diuitiæ Gentium, quantò magis plenitudo eorum? Et paulò inferiùs. Si (ait ille) amissio Iudæorum, reconciliatio est Mundi; quæ erit assumptio, nisi Vita ex mortuis?* Atquè plenitudo, & assumptio Iudæorum, quæ futura erit quædam resurrectio Mundi; nec non effusissimus diuitiarum, & benedictionum diuinarum super Christianos, & Mundum ipsum totum, cumulus: conuersio Iudæorum futura est. Conuersio verò Iudæorum, diuina gratia aspirante maximè, ac potissimùm; pendet ab amulatione, ad quã Christiani prouocare debent Iudæos. Ergo, diuitiæ Christianorũ, diuitiæ & resurrectio ipsa Mundi; à Christianis ipsis pendet: quatenùs prouocare debent Iudæos ad suam salutem.

Hæc omnia ferò apud me perpendens; non impossibilem fore prouocationem illam, neque vanum, & inutile tentamentum eius, mihi persuaseram, PATER SANCTISSIME. Quamuis enim Iudæos videamus pertinaci, atque omninò (vt apparet) desperato pro sua conuersione animo. Posse tamen induci vt conuertantur, eo ipso non dubitavi; quia futurum est pro certo, vt aliquando conuertantur.

Mo-

Modos autem quibus induci posse Iudæos ad suam conuersionem existimaueram, longum esset, PATER SANCTISSIME, neq; profuturum hoc loco, & tempore enarrare. Imò rem ipsam time-
 trem confundere, & obscurare, si illam breuiter exponere instituerem. Illorum certè modorum, rationes, in animo erat ponere ordine, & vnamquamque sigillatim opere meo expendere. Nempe illis adduci posse Christianos putaueram, ad prouocandos Iudæos: Iudæosque vicissim persuaderi, ad suscipiendam salutem suam à Christianis.

Quod cum meum esset, & principale totius Operis mei propositum. Fateor, PATER SANCTISSIME, me infeliciter auspicatum illud esse ab hypothese, quæ neque à Christianis, neque adeò à Iudæis ipsis suscepta est, nec suscipi debuit. Imò quam ab vtrisque eiectam, & eliminatam, hinc, & indè intelligo. Malus autem conciliator audirem, si quos conciliare vellem, in me ipsum concitarem. Reijcienda ergo, & eliminanda omninò mihi ipsi est hypothesis hæc: tum propter ipsam, quatenus hæretica vndique conclamata, & iudicata est: tum quia proposito ipso meo repugnat, & aduersatur.

Non me latet PATER SANCTISSIME, à Domino debere fieri illud. Et coniunctionem proph-

phe-

pheticam duorum lignorum, Iudaici & Christiani, opus DEI purum putum futurum esse. Sed nihil officit Diuinæ gloriæ credere, DEVM in tali & tanto opere, vsurum etiam esse Christianorum & Iudæorum ipsorum opera. DEVS enim saluos facere homines consuevit, per homines ipsos. Vtetur ergo Christianis, qui prouocent Iudæos ad æmulationem salutis suæ. Vteturque Iudæis ipsis, qui prouocationi Christianorum faciles aures præbeant.

Placitum quinetiam aliquorum haud improbabile est; nos propè illa tempora esse, quibus coniunctio illa Christianorum & Iudæorum fieri debet. Et si quid in re tam arcana liceat ex coniecturis: notarem aliqua signa, quibus ea qua decet reuerentia, augurer; DEVM facturum esse tam grande opus, dignissimo & auspiciatissimo SANCTITATIS TVÆ ministerio; TEque, PATER SANCTISSIME, DEVM reseruauisse Pastorem his seculis, qui vtrumque Gregem colligeres, Iudaicum, & Gentilem; & ex duobus vnum faceres.

SANCTITATEM certè TVAM indubiè superaturam expectationes omnes, quas de Pontificatu suo concitauit, hinc potissimùm conijcere est, PATER SANCTISSIME: Quòd adiunxeris Nobilitatem generis illustrissimam, cum omnibus illis excellentissimis virtutibus, quæ requiruntur in sum-

D

mo

mo Pontifice, & vigilantissimo Dominici Gregis Pa-
store.

Nihil enim TE fugit, PATER SANCTIS-
SIME, de his, quæ diuinarum & humanarum rerum
notitiam sapiunt. Experientiam habes in politicis,
illisque maximis, exercitatissimam. Remedia TIBI
sunt ad vtramque fortunam, comprobata virtute, &
exploratiissima vitæ sanctimonia, præsentissima.
Summam fidem præstas, summamque in omnibus
animi moderationem. Et quòd Spiritus Christi ra-
rissimum, & consummatissimum donum est: sua-
uissimam obtines humanitatem, cum summa chari-
tate coniunctam. Accedit his maximis diuinum
hoc; quod non sine Numine, tantus ardor conci-
liandæ pacis inter Principes Christianos SANCTI-
TATI TVÆ additus est. Et qui Summus Ponti-
fex pacem flagranti bellis Europæ conciliaueris;
dabis illam opportunè Ecclesiæ ipsi Christianæ.

Non noui auguria nominum, neque iniectas
de talibus religiones superstitiosè curare soleo, PA-
TER SANCTISSIME. Sed non temerè accidisse
arbitror, quod SANCTITAS TVA nomen ALE-
XANDRI præfaga mente fortita est. Nempe ille
fuit Regnatorum maximus, qui plurimas terrarum
plagas sub ditionem suam misit: & totum sibi Or-
bem subijcere meditabatur. TVA verò SAN-
CTI-

CTITAS, PATER SANCTISSIME, non desistet quin perficiat, quod Alexander voluerat & tentauerat. Orbemque terrarum totum, sed volentem, gladio illo ex vtraque parte acuto, qui ex ore DEI exit, sub leges Ecclesiæ Catholicæ mittet: quem Alexander repugnantem, mortali suo mucrone, ex parte debellauerat, & ex parte terruerat.

Tum, si qua diuinatio in numeris est. Non illud casu fortuito contigisse dixerim, PATER SANCTISSIME; quod ALEXANDRORVM SEPTIMVS, in catalogo Pontificum numeraris. Septenarius enim, numerus est Sabbathi & quietis Dominicæ. Præfagitque Pontificatum SANCTITATIS TVÆ, Sabbathismum fore Domini, & Sabbathismum fore Ecclesiæ Catholicæ, quæ est Ecclesiæ Domini.

Nimirum hæc illa est requies, & hæc illa est PAX, quam SANCTITAS TVA tanto cum zelo, & tanta cum charitate, conciliare cupit toti Orbi Christiano. Sic cupere non desinat, & sic DEVS ille Deorum faciat quod cupit SANCTITAS TVA, PATER SANCTISSIME. Pax illa toto Orbẽ Christiano erit. Et TVA SANCTITAS totum Orbem faciet Christianum, vt totus Orbis TVA PACE gaudeat.

Totus Orbis PATER SANCTISSIME, ad-

D 2

uol-

uoluetur ad Pedes TVOS. Et de TVIS Pedibus, qui Romanis infistunt & præfunt montibus, iam nunc vsurpabitur quod prophetavit Isaias cap. 52. *Quàm pulchri super montes PEDES annuntiantis & prædicantis PACEM: annunciantis bonum: prædicantis salutem. Dicentis Sion: Regnabit Deus tuus. Diciturque eodem Spiritu quod ibidem scriptum est. Gaudete & laudate simul deserta Ierusalem, quia consolabitur Dominus Populum suum, & redimet Ierusalem.* Nullum scilicet futurum erit plenum Sabbathum, & nulla futura erit plena Pax Christianis, & toti Ecclesiæ Christianæ, quæ vera est Catholica; nisi in Sabbatho & in pace Iudæorum, quæ erit consolatio & redemptio Iudæorum.

Quam TV verò cernes, PATER SANCTISSIME, Ecclesiam Catholicam, & quæ TVA regna surgere, in coniunctione & fœdere Christianorum & Iudæorum? Pulchrum & memorabile facinus! Quodque præteritorum ferè omnium, illorumque celeberrimorum, memoriam delebit. Sed quod si audeat, conficiet (ne dubita) SANCTITAS TVA. DEVS enim cum illa, & à dextris eius erit.

Quis verò Christianus adeò iuratus hostis erit pacis Ecclesiasticæ & Christianæ; qui SANCTITATI TVÆ ad tam excelsum & tam religiosum opus intentæ, operam suam qualemcunque poterit,

denegare durauerit? Quis enim morosus adeò Sectator nouarum partium, bilem omnem schismaticam non eiurabit: Et quis non charitatem omnem Christianam induet, vt in partem veniat tantæ gloriæ, quæ in æmulandis Iudæis futura erit?

Nullus certè dubito, PATER SANCTISSIME, quin omnes Christiani, cuiuscunque Sectæ fuerint; vbi primùm SANCTITAS TVA vexillum suum extulerit, & Coronam pro tam sancta expeditione PVVPI SVÆ imposuerit: certatim omnes ad illam confluant, omnesque in illa vna faciant pedem; vt ad vellus verè aureum salutis tam eximiæ, feliciter properent & adnauigent. Quam scilicet DEVS salutem verè auream, in salute Iudæorum, Christianis omnibus, & toti Mundo promisit. Facietque certissimè, prolixius etiam multò quàm promisit.

HÆC sunt PATER SANCTISSIME, quæ habebam dicenda, super Operis mei Parte edita, & totius proposito. Partem illam editam, quæ Præ-Adamitarum hypothesim continet, eiurare paratus sum: Quæ dissentit à Patribus Sanctis, & à Sacrosanctis Ecclesiæ Catholicæ decretis. Concipe eiurationis verba, PATER SANCTISSIME, & iurabo in illa. Abominor enim, detestor, & execror, quodcunque reijcit Sacrosancta Ecclesia, Ca-
tho-

tholica, Apostolica, & Romana. Cuius præceptis
 totum me dedo; ac sum paratus vri pro illa, vin-
 ciri, ferroque necari. Vno verbo, nè prolixior sim:
 Inuenies PATER SANCTISSIME, vbique me
 religiosum S A N C T I T A T I S T V Æ venerato-
 rem. Mandatorum verò obseruatorem,
 vbique etiam deuotissimum & fi-
 delissimum.

Isaacus Peyrerius.